

وزارت علوم تحقیقات و فناوری
مرکز تحقیقات ریاست علمی کشور

خبرنامه

مرکز تحقیقات ریاست علمی کشور

فروردین و اردیبهشت ماه ۱۴۰۱

فهرست مطالب

- بازدید معاون فناوری و نوآوری وزارت علوم، تحقیقات و فناوری از مرکز تحقیقات سیاست علمی کشور؛
- بازدید معاون آموزشی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری از مرکز تحقیقات سیاست علمی کشور؛
- برگزاری نشست مجازی «بررسی سیاست‌های پیشگیری و مقابله با سوءرفتارهای علمی در کشورهای منتخب»؛
- برگزاری نشست مجازی «چالش‌ها و سازوکارهای پرداخت گرنت به پژوهشگران دوره دکتری و پسادکتری»؛
- برگزاری نشست مجازی «درباره پیشرفت در نظریه‌های علمی»؛
- هفتمین کتاب از مجموعه کتب فاخر سیاست‌گذاری و مدیریت فناوری و نوآوری منتشر شد.

نشانی ناشر: میدان ونک، خیابان ملاصدرا، خیابان
شیراز جنوبی، خیابان استاد قانع‌راده، شماره ۹
وبگاه: www.nrisp.ac.ir
تلفن: ۸۸۰۳۶۱۴۴

بازدید معاون فناوری و نوآوری وزارت علوم، تحقیقات و فناوری از مرکز تحقیقات سیاست علمی کشور

دکتر علی خیرالدین، معاون فناوری و نوآوری وزارت عتف، به همراه دکتر بهنام طالبی، سرپرست دفتر سیاست گذاری، برنامه‌ریزی

و توسعه معاونت فناوری و نوآوری، دکتر امید رضایی، سرپرست دفتر پشتیبانی امور فناوری و نوآوری و دکتر مصطفی صفدری رنجبر، مشاور معاونت فناوری و نوآوری وزارت عتف، روز شنبه ۲۷ فروردین ماه ۱۴۰۱ از مرکز بازدید کردند.

در ابتدا دکتر سروش قاضی‌نوری، رئیس مرکز تحقیقات سیاست علمی کشور، تاریخچه شکل‌گیری مرکز را بیان کرد و گفت: مرکز تحقیقات سیاست علمی کشور، بازوی فکری و مشورتی معاونت پژوهش و فناوری وزارت عتف بوده و با جدا شدن معاونت پژوهشی و معاونت فناوری و نوآوری، مرکز می‌تواند همین نقش را برای هر دو معاونت ایفا کند. وی در ادامه، به معرفی گروه‌های پژوهشی مرکز پرداخت، فعالیت‌های مرکز را

تشریح کرده و افزود: مرکز علاوه بر انجام مأموریت‌های ابلاغی وزارت عتف، با نهادهای دیگر همکاری داشته و در زمینه‌های مطالعاتی همکاری‌های خوبی صورت گرفته است.

در ادامه دکتر سحر کوثری، سرپرست معاونت پژوهش و فناوری مرکز تحقیقات سیاست علمی کشور، ضمن اشاره به تغییر عناوین گروه‌های پژوهشی مرکز با هدف متناسب‌سازی آن‌ها با اهداف و مأموریت‌های مرکز به منظور تسریع در پاسخ به نیازهای وزارت عتف، به معرفی انواع فعالیت‌های پژوهشی مرکز و ظرفیت‌های موجود پرداخت.

سپس دکتر ابوالفضل باقری، مدیر شبکه ملی سیاست‌پژوهی علم، فناوری و نوآوری نیز ظرفیت‌های موجود در شبکه ملی سیاست‌پژوهی علم و فناوری را تشریح کرد و دکتر صفدری رنجبر، راهبردها و برنامه‌های معاونت فناوری و نوآوری را ارائه داد. دکتر رضایی، از تجاری‌سازی تأمین منابع مالی، تعاملات بین‌المللی و فرهنگ‌سازی، مالکیت فکری، ایده‌ها، نیازها و کارآفرینی و اشتغال‌دانش‌بنیان به عنوان فعالیت‌های عمده اداره پشتیبانی امور فناوری و نوآوری معاونت فناوری و نوآوری وزارت عتف نام برد و بر ضرورت شکل‌گیری همکاری هدفمند و ساختارمند تأکید کرد. در ادامه، دکتر طالبی، ضمن اشاره به اینکه حوزه فناوری و نوآوری در کشور در حال توسعه است، تربیت و آموزش نیروی متخصص را امری ضروری دانست و اظهار امیدواری کرد مرکز تحقیقات سیاست علمی کشور بتواند در این زمینه نیز فعالیت کند.

دکتر خیرالدین نیز، ضمن اشاره به اینکه ماهیت اصلی وزارت علوم سیاست‌گذاری است، گفت: در مرکز تحقیقات سیاست علمی کشور کارهای بسیار خوبی انجام شده است و مرکز یکی از نقش‌آفرینان اصلی زیست‌بوم فناوری و نوآوری است. وی در ادامه ضمن اشاره به اتاق‌های فکر تشکیل شده در معاونت فناوری و نوآوری وزارت عتف و عضویت متخصصان مرکز در این اتاق‌ها گفت: باید سعی کنیم ترتیبی اتخاذ شود تا خروجی این اتاق‌های فکر منتشر شود.

معاون فناوری و نوآوری وزارت عتف، در خصوص ضرورت بررسی و بازنگری قوانین وزارت عتف گفت: با توجه به تجربه مرکز در ورود به مبحث برنامه هفتم، این مرکز می‌تواند در بازنگری قوانین وزارت علوم نیز همکاری کند. وی همچنین همکاری مرکز در تدوین سند نظام ملی نوآوری و آینده‌نگاری فناوری را بسیار ضروری دانست و رصد فناوری و نوآوری، بررسی پهنه‌های فناوری و نوآوری و همچنین همکاری در مباحث ارزیابی فناوری را از دیگر زمینه‌های مهم همکاری دانست. دکتر خیرالدین در پایان همکاری میان مرکز تحقیقات سیاست علمی کشور و معاونت فناوری و نوآوری وزارت عتف را حرکت خوبی دانست و ضمن اشاره به اینکه رویکرد وزارت عتف رویکردی تعاملی، تکاملی و افزایشی است اظهار امیدواری کرد این همکاری خون تازه‌ای در هر دو مجموعه جاری کند.

بازدید معاون آموزشی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری از مرکز تحقیقات سیاست علمی کشور

دکتر قاسم عموعابدینی، معاون آموزشی وزارت عتف، روز یکشنبه ۲۵ اردیبهشت ماه ۱۴۰۱ از مرکز بازدید کرد.

در ابتدا دکتر سروش قاضی‌نوری، رئیس مرکز تحقیقات سیاست علمی کشور، به معرفی فعالیت‌ها و تاریخچه مرکز تحقیقات سیاست علمی کشور پرداخت و با تأکید بر آمادگی مرکز برای همکاری در زمینه‌های مختلف از جمله برنامه‌محور شدن دانشگاه‌ها، همکاری در مدیریت استانی مؤسسات آموزش عالی، آینده‌نگاری و تحول در آموزش و یادگیری، گفت: بدنه جوان اما با تجربه مرکز، سرمایه وزارت عتف است و این مرکز می‌تواند در محورهای مختلف کمک فکر وزارت عتف باشد.

دکتر عموعابدینی نیز در ادامه، برنامه‌های صورت گرفته و پیش رو در مرکز تحقیقات سیاست علمی کشور را بسیار ارزشمند دانست و افزود:

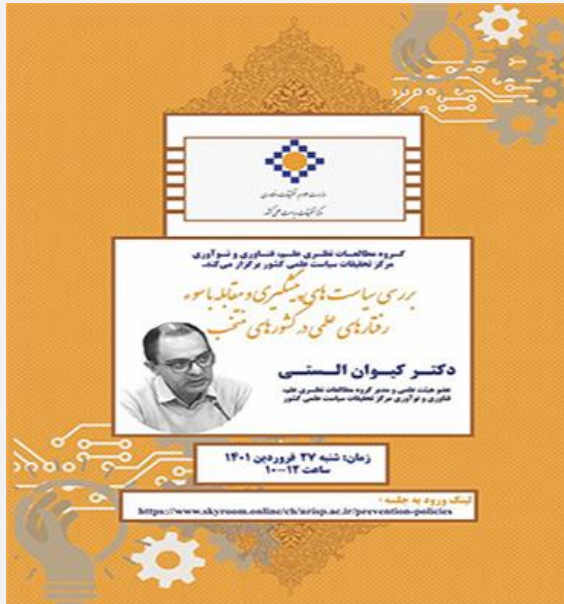
در مرکز تحقیقات سیاست علمی کشور ظرفیت ملی به خوبی مدیریت و هدایت شده و رصد خوبی از نیازها صورت گرفته است و خروجی‌های موجود از پژوهش‌های انجام شده بسیار مورد نیاز و کاربردی هستند. معاون آموزشی وزارت عتف، حکمرانی آموزش عالی، مدیریت استانی و رصد آینده دانشگاه‌ها را از جمله مواردی دانست که باید در دستور کار مرکز قرار گیرند.

در ادامه نشست، آیین‌نامه و ساختار شورای مدیریت استانی مؤسسات آموزش عالی مورد بررسی قرار گرفت و دکتر عموعابدینی، ضمن تأکید بر همکاری مرکز در تدوین آیین‌نامه نهایی و مشخص کردن اختیارات و وظایف دانشگاه‌های معین، بر تسریع تهیه نسخه نهایی آیین‌نامه تأکید کرد.

برگزاری نشست مجازی «بررسی سیاست‌های پیشگیری و مقابله با سوءرفتارهای علمی در کشورهای منتخب»

نشست مجازی «بررسی سیاست‌های پیشگیری و مقابله با سوءرفتارهای علمی در کشورهای منتخب»، روز شنبه ۲۷ فروردین ماه ۱۴۰۱، با سخنرانی دکتر کیوان الستی، عضو هیأت علمی مرکز تحقیقات سیاست علمی کشور برگزار شد.

در ابتدای نشست دکتر الستی، با بیان این که مسأله سوءرفتارهای علمی، مسأله‌ای میان‌رشته‌ای و نیازمند نظریه‌پردازی و مفهوم‌سازی است، گفت: تدوین سیاست‌های حقوقی (در جهت اصلاح قانون و آیین‌نامه اجرایی) هرچند ضروری است، اما مهار سوءرفتارهای علمی در ایران، نیازمند راه‌حل‌های نهادی-اجتماعی مکملی نیز خواهد بود.

وی در ادامه با تقسیم‌بندی بحث سوءرفتارهای علمی، بین کشورهای موفق‌تر (آلمان، بریتانیا و ایالات متحده) و کشورهای کمتر موفق (روسیه، چین و هند) افزود: اصولاً پدیده‌ای که در این دو نمونه از کشورها وجود دارد به لحاظ ویژگی‌ها متفاوت بوده و در نتیجه نیازمند مجموعه راه‌حل‌های متفاوتی نیز خواهند بود.

دکتر الستی، تفاوت پدیده مورد بحث را از دو منظر همه‌گیر بودن سوءرفتارها و وسعت نوع و دامنه ارتکاب مصادیق در کشور مورد بررسی قرار داد. وی در ادامه تأکید کرد: برای ایجاد سلامت آکادمیک، تقدم در برقراری جنبه مثبت فعالیت علمی (و نه حذف جنبه‌های منفی) است و مهار سوءرفتارهای علمی تنها بخشی از فعالیت‌هایی را تشکیل می‌دهد که به عنوان حفظ «سلامت علمی» شناخته می‌شوند. دستورالعمل‌های موجود برای ایجاد سلامت علمی (نه تنها تعریف سوءرفتار و تعیین روال‌هایی برای پیگیری سوءرفتار و مجازات متخلفان، بلکه) هنجارها، اصول و «کدهای اخلاقی» خاصی را شامل می‌شوند که بسیاری از آنها قابلیت این را که با سازوکارهای جزائی تضمین شوند دارا نیستند؛ از این رو تضمین آن‌ها مستلزم سیاست‌هایی نهادی-اجتماعی است.

وی دستورالعمل‌های موجود در کشورهای موفق‌تر را به دو مقوله بزرگ دستورالعمل‌هایی برای عمل-علمی-خوب و دوم، اصول و رویه تدوین شده برای پیگیری کردن [درون سازمانی] دعوی‌های سوءرفتار علمی تقسیم کرد و در توضیح عدم امکان سازوکار افشاگری در نبود سلامت علمی گفت: به‌خاطر نبود سلامت علمی، تعریف درون‌سازمانی عمل-علمی-خوب، به نحوی که مورد پذیرش اعضای یک اجتماع علمی باشد (و در نتیجه انگیزه‌ای برای حمایت دانشگاهیان ایجاد کند) وجود ندارد و افشاگری، وابسته به مسئولیت‌پذیری یک نهاد خود تنظیم است.

دکتر الستی در پایان سخنان خود برخی از راهکارهای مقابله با سوءرفتار علمی را برشمرد، از جمله اینکه میان دو نوع پدیده سوءرفتار (پدیده عمومی و همه‌گیر سایه‌نویسی و پدیده سوءرفتارهای درون دانشگاهی) باید تفاوت گذاشت. در نهایت این موضوع

باید در نظر گرفته شود که قانون‌گذاری و نگارش دستورالعمل و مقررات، شرط کافی برای ایجاد سلامت علمی نیست. بخشی از راه حل رسیدن به سلامت علمی، نهادی و اجتماعی است. از این رو نیازمند ارائه راه‌حل‌های مکمل بر اقدامات حقوقی برای حفظ سازوکار خودتنظیمی درون دانشگاهی و درون نهادی است.

برگزاری نشست مجازی «چالش‌ها و سازوکارهای پرداخت گرنت به پژوهشگران دوره دکتری و پسادکتری»

نشست «چالش‌ها و سازوکارهای پرداخت گرنت به پژوهشگران دوره دکتری و پسادکتری»، به همت گروه تأمین مالی و اقتصاد گروه دانش‌های پایه، فناوری و نوآوری و نوآوری مرکز تحقیقات سیاست علمی کشور، روز چهارشنبه ۲۱ اردیبهشت ماه ۱۴۰۱، با سخنرانی دکتر رضا نقی‌زاده، عضو هیأت علمی مرکز، با موضوع ارائه نتایج طرح پژوهشی خود در خصوص «الزامات سیاستی پرداخت گرنت به دانشجویان دکتری و پسادکتری» برگزار شد.

در ابتدای نشست دکتر نقی‌زاده، با اشاره به چرایی شکل‌گیری پژوهش مذکور از منظر وجود نقاط ضعف پرداخت گرنت در آموزش عالی و کاهش جدی کیفیت در دوره‌های دکتری و همچنین تعداد پایین قابل ملاحظه پژوهشگران پسادکتری در مقایسه با سایر کشورها، از تصویب ردیف بودجه پژوهانه ماهیانه به پژوهشگران دوره دکتری و پسادکتری در مجلس شورای اسلامی سال ۱۴۰۰، به عنوان نقطه آغازین این پژوهش جهت ساماندهی سازوکار پرداخت گرنت نام برد. وی پس از ذکر دو

دانشگاه علم و فرهنگ تهران
مرکز تحقیقات سیاست علمی کشور
گروه تأمین مالی و اقتصاد علم، فناوری و نوآوری
برگزار می‌کند

چالش‌ها و سازوکارهای پرداخت گرنت
به پژوهشگران دوره دکتری و پسادکتری

دکتر رضا نقی‌زاده
عضو هیأت علمی
مرکز تحقیقات سیاست علمی کشور

چهارشنبه
۲۱ اردیبهشت ماه ۱۴۰۱
ساعت ۱۴ الی ۱۵

لینک ورود به جلسه

www.skyroom.online/ch/nrisp.ac.ir/grant

مسئله کلیدی تحت عنوان «چالش‌های پیاده‌سازی پرداخت گرنت به پژوهشگران فعال در دوره دکترا و پسادکترا توسط وزارت عتف» و «الزامات سیاستی جهت پاسخگویی به چالش‌های شناسایی شده»، به اهمیت درک سیاق پژوهش‌های بین‌المللی و ملی مرتبط در این حوزه و ذکر چند تجربه بین‌المللی سازوکار پرداخت گرنت به پژوهشگران دکترا و پسادکتری با لحاظ نقاط افتراق و اشتراک فعالیت‌های پژوهشی دوره‌های مذکور اشاره کرد و مواردی همچون «نایاب‌داری منابع برای پرداخت گرنت»، «عدم پرداخت ماهیانه»، «عدم به رسمیت شناخته شدن اشتغال دانشجویان دکترا و پسادکترا» و «متصل نبودن زیرنظام‌های جذب پژوهشگران، ترفیع و ارتقاء اعضای هیأت علمی به نظام گرنت» را در زمره تجربیات ملی تأمین مالی دوره‌های دکتری و پسادکتری معرفی کرد.

وی در ادامه پس از طرح هفت چالش کلیدی شناسایی شده در سه گروه «جذب گرنت»، «تأمین و تخصیص مالی» و «انجام طرح‌های تحقیقاتی» و جزئیات هر یک از آن‌ها، طراحی الگوی نظریه اولیه در ابعاد «تأمین مالی پایدار»، «سازوکارهای تخصیص گرنت» و «شناسایی و ارزیابی

طرح‌های هزینه‌کرد گزینت» را مورد تأکید قرار داد و پس از ارائه ویژگی مؤلفه‌های الگوی تدقیق شده براساس دیدگاه‌ها و پیشنهادات خبرگان، به جمع‌بندی مباحث خود پرداخت.

برگزاری نشست مجازی «درباره پیشرفت در نظریه‌های علمی»

نشست مجازی «درباره پیشرفت در نظریه‌های علمی»، به همت گروه مطالعات نظری علم، فناوری و نوآوری مرکز تحقیقات سیاست علمی کشور، روز چهارشنبه ۲۸ اردیبهشت ماه ۱۴۰۱، با سخنرانی دکتر مهدی شیخ‌جباری برگزار شد.

در این نشست دکتر شیخ‌جباری، موضوع پیشرفت در علوم را یکی از موضوعات بحث‌برانگیز در حوزه فلسفه علم دانست و موضوع اصلی بحث که مروری بر نظریه ساختار انقلاب علمی کوهن بود را تشریح کرد. وی در ادامه در خصوص نقاط ضعف نظریه‌ها به بحث پرداخت و مدل پیشنهادی خود را برای تحولات علوم (نظریه پیشرفت در علوم) مطرح کرد.

وی اضافه کرد: از نظر توماس کوهن، این نظریه از دل یک مطالعه تاریخی اجتماعی علوم بدست آمده است. مطابق این نظریه تحول در علوم سه دوره را طی می‌کند؛ مرحله اول، دوره علم عادی است که یک نظریه بلوغ یافته داریم که عمده دانشمندان در حوزه آن کار می‌کنند و پیش‌بینی‌های خود را در مورد آن بررسی می‌کنند. پیشرفت‌های علمی در این مرحله رخ می‌دهد. این مدل

پیشرفت بیشتری می‌کند، در ادامه ناهنجاری‌هایی در دل مدل پیش می‌آید که به خوبی با آزمایش‌های بهتر و جدیدتر همخوانی ندارد، بنابراین وارد مرحله بحرانی می‌شویم. انقلاب علمی اینگونه پیش می‌آید که نسل قبل با چارچوب مدون شده پیش می‌رود و در واقع وابستگی قبلی به ساختارهای موجود را ندارد. در این زمان انقلاب علمی و تغییر پارادایم رخ می‌دهد. انقلاب علمی و پارادایم را توماس کوهن وارد ادبیات علمی کرد. در حوزه فلسفه علم نیز، کوهن معتقد است که پارادایم‌ها قیاس‌ناپذیرند.

در ادامه دکتر شیخ‌جباری ضمن تأکید بر وجه مثبت کار کوهن که به جنبه اجتماعی اشاره می‌کند، گفت: کوهن بیش از حد به این جنبه پرداخته است و این جنبه اجتماعی از نظر دانشمندان فرعی است. توافق برای پذیرفته شدن نظریه علمی خوب است، اما معیار درستی و غلطی نظریه نیست.

در بخش پایانی نشست نیز دکتر شیخ جباری مدل سه لایه‌ای از ساختار علوم را تبیین کرد، در مورد مدل‌های خوب و ویژگی‌های مدل‌های پیچیده به بحث پرداخت و قابلیت رتبه‌بندی مدل‌ها را تشریح و توضیحاتی در خصوص پیشرفت مدل‌ها و علوم پیشرفتی ارائه کرد.

هفتمین کتاب از مجموعه کتب فاخر سیاست‌گذاری و مدیریت فناوری و نوآوری منتشر شد

کتاب «بوم‌سازگان نوآوری: از استعاره تا راهبرد»، از مجموعه کتب فاخر سیاست‌گذاری و مدیریت فناوری و نوآوری، نوشته دکتر مهدی الیاسی و دکتر فرخنده ملکی‌فر، توسط انتشارات مرکز منتشر و در دسترس علاقه‌مندان قرار گرفت. این کتاب با اشاره به رویکرد بوم‌سازگانی در مدیریت نوآوری، به بررسی مفهوم استعاره بوم‌سازگان طبیعی می‌پردازد. کتاب در تلاش است تا تصویری از مفاهیم و دیدگاه‌های متنوع بوم‌سازگانی و شباهت و تفاوت‌های آن‌ها به دست داده، ابعاد مختلف

بوم‌سازگان شامل اجزای سازنده، روابط و هم‌تکاملی‌های میان اجزاء، نقش‌های مختلف کنشگران، چرخه عمر و معیارهای سلامت بوم‌سازگان را تشریح کرده و در پایان به سیاست‌های بوم‌سازگانی بپردازد.

علاقه‌مندان می‌توانند جهت خرید کتاب‌های مرکز تحقیقات سیاست علمی کشور از طریق شماره واتس‌آپ ۰۹۹۲۹۷۷۲۴۹۲ با ذکر مشخصات کتاب، نام و نام‌خانوادگی، کدملی یا شناسه ملی (اشخاص حقوقی)،

کدپستی، شماره تلفن و آدرس، سفارش خود را ثبت کنند و یا با شماره ۸۸۰۳۶۱۴۴ داخلی‌های ۱۴۷ و ۳۲۲ آقایان میری و ملکی تماس حاصل نمایند.

علاقه‌مندان می‌توانند جهت خرید کتاب‌های مرکز تحقیقات سیاست علمی کشور از طریق شماره واتس‌آپ ۰۹۹۲۹۷۷۲۴۹۲ با ذکر مشخصات کتاب، نام و نام‌خانوادگی، کدملی یا شناسه ملی (اشخاص حقوقی)، کدپستی، شماره تلفن و آدرس، سفارش خود را ثبت کنند و یا با شماره ۸۸۰۳۶۱۴۴ داخلی‌های ۱۴۷ و ۳۲۲ آقایان میری و ملکی تماس حاصل نمایند.